

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2025.3.34>**О. М. Лисак**

кандидат юридичних наук, адвокат

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПОЗОВ І ПУБЛІЧНО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ: ЮРИСДИКЦІЙНІ МЕЖІ, ЕЛЕКТРОННА ФОРМА ЗВЕРНЕННЯ ТА УЧАСТЬ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ЯК ПОЗИВАЧІВ

У статті досліджуються зміст і взаємозв'язок категорій «адміністративний позов» та «публічно-правові відносини» в системі адміністративного судочинства України з урахуванням реформування КАС України та цифровізації судової системи. Обґрунтовується, що за відсутності легальних дефініцій зазначених понять виникає дисбаланс між високим рівнем процедурної регламентації адміністративного процесу та невизначеністю його концептуальних засад. На підставі аналізу доктринальних підходів окреслено основні моделі розуміння публічно-правових відносин (як системи публічно-управлінських зв'язків, як сукупності відносин у сфері публічного управління, як ширшого комплексу публічно-владних взаємодій), показано їх вплив на формування предметної юрисдикції адміністративних судів. Розкрито зміст права на адміністративний позов через перелік способів судового захисту, передбачених ст. 5 КАС України, та наголошено на недостатності такого підходу без узагальнюючого визначення адміністративного позову як інституту. Окрема увага приділена впровадженню електронної форми подання адміністративного позову через Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему, що розглядається як важливий інструмент розширення доступу до правосуддя, але водночас породжує нові виклики у сфері кібербезпеки, автентифікації учасників процесу та збереження процесуальної форми. Проаналізовано участь суб'єктів владних повноважень як позивачів у публічно-правових спорах, зокрема в компетенційних спорах та справах спеціальних категорій, і показано її вплив на трансформацію класичної моделі адміністративного судочинства «громадянин проти держави». Зроблено висновок про необхідність законодавчого уточнення змісту адміністративного позову та публічно-правових відносин, а також вироблення єдиних підходів судової практики до юрисдикційного розмежування спорів з метою підвищення ефективності судового захисту в публічно-правовій сфері.

Ключові слова: адміністративний позов; публічно-правові відносини; КАС України; предметна юрисдикція; електронний суд; суб'єкти владних повноважень; компетенційний спір.

Постановка проблеми. Сучасна модель адміністративного судочинства України ґрунтується на визнанні того, що ключовим інструментом захисту суб'єктивних публічних прав є адміністративний позов, поданий у зв'язку з порушенням прав, свобод чи інтересів особи у публічно-правових відносинах. Разом із тим, попри концептуальну роль цих категорій, ні «адміністративний позов», ні «публічно-правові відносини» у чинній редакції КАС України не отримали легального визначення. Законодавець, зосередившись на переліку способів судового захисту (ч. 1 ст. 5 КАС України) та описі предметної юрисдикції адміністративних судів (ст. 19 КАС України), фактично залишив

поза межами нормативної конкретизації базові для системи адміністративної юстиції поняття, що створює відчутний дисбаланс між масштабністю реформ і рівнем термінологічної визначеності.

На цьому тлі особливого значення набуває питання з'ясування змісту категорії «публічно-правові відносини». Теоретичний аналіз показує, що у наукових джерелах ця категорія трактується по-різному: як сукупність суспільних відносин, врегульованих нормами публічного права та пов'язаних із реалізацією публічної влади; як система публічно-управлінських правовідносин; як комплекс відносин у сфері організації та забезпечення функціонування

публічного управління, включно з реалізацією делегованих повноважень. Така множинність дефініцій, за відсутності законодавчо закріпленого підходу, ускладнює практичне застосування критеріїв віднесення конкретного спору до категорії «публічно-правового» і, відповідно, до юрисдикції адміністративних судів.

Окрема проблемна площина пов'язана з нормативним закріпленням права на адміністративний позов, зокрема в аспекті переліку способів судового захисту (ч. 1 ст. 5 КАС України). Закон доволі детально окреслює, у яких випадках особа має право звернутися до адміністративного суду (визнання протиправними та нечинними нормативно-правових актів; скасування індивідуальних актів; оскарження дій чи бездіяльності; встановлення компетенції суб'єкта владних повноважень; стягнення шкоди тощо). Однак при цьому не визначається, що саме розуміється під «адміністративним позовом» як цілісною правовою конструкцією: чи йдеться лише про процесуальний документ (позовну заяву), чи про комплекс матеріально-правових вимог, процесуальних наслідків та юрисдикційної прив'язки до публічно-правових відносин.

Стан наукової розробки проблеми.

Питання публічно-правових відносин та адміністративного позову вже тривалий час перебувають у центрі уваги української адміністративно-правової науки, однак їх розвиток відбувався нерівномірно й фрагментарно. У фундаментальних працях В.Б. Авер'янова, Ю.П. Битяка, В.К. Колпакова, О.Ф. Андрійко, О.В. Кузьменко, І.Б. Коліушка публічно-правові відносини розглядаються як системоутворювальна категорія адміністративного права, що охоплює суспільні відносини у сфері публічного управління, врегульовані імперативними методами правового регулювання. Наголошується, що їхньою визначальною ознакою є участь у відносинах суб'єкта владних повноважень, наділеного публічно-владною компетенцією, та наявність владного підпорядкування іншої сторони. У межах цього підходу публічно-правові відносини безпосередньо пов'язуються з реалізацією публічної влади й домінуванням публічного інтересу.

Окремі дослідники (зокрема, представники адміністративно-процесуальної школи) ототожнюють публічно-правові відносини переважно з публічно-управлінськими правовідносинами, акцентуючи на тому, що саме сфера виконавчої влади є «природним полем» виникнення адміністративних спорів. Інші вчені (наприклад, Н.Р. Нижник, В.Б. Авер'янов у пізніших роботах)

розширюють цей підхід, включаючи до кола публічно-правових також фінансові, податкові, муніципальні та окремі конституційно-правові відносини, що згодом знаходить відображення у формуванні предметної юрисдикції адміністративних судів.

У контексті дослідження адміністративного позову в публічно-правових відносинах значний внесок зробили І.О. Картузова, О.А. Мостова, О.В. Закаленко, О.В. Константи́й, О. Кологойда та ін. І.О. Картузова зосереджує увагу на структурі адміністративного позову, його елементах (суб'єктний склад, предмет, підстава, зміст позовних вимог) та класифікації видів адміністративних позовів, пов'язуючи їх із характером публічно-правового спору. О.А. Мостова розглядає право на адміністративний позов як особливу форму реалізації права на судовий захист у складних публічно-управлінських правовідносинах, підкреслює важливість інституту зустрічного позову як гарантії захисту прав відповідача та наполягає на необхідності чіткішої доктринальної моделі адміністративного позову.

О.В. Закаленко підходить до проблематики через історико-правовий аналіз становлення адміністративного позову, що дозволяє їй вирізнити характерні ознаки цього інституту й показати його поступову трансформацію від скаргових форм до повноцінного позовного провадження. О.В. Константи́й наголошує на ролі адміністративного позову як засобу захисту суб'єктивних публічних прав приватної особи, підкреслюючи його значення для забезпечення реальної підконтрольності публічної адміністрації суду.

Особливу увагу дослідників останніх років привертає участь суб'єктів владних повноважень у якості позивачів в адміністративному процесі. О. Кологойда, аналізуючи компетенційні та інші публічно-правові спори, обґрунтовує висновок, що правом на адміністративний позов наділені не лише фізичні та юридичні особи, а й органи публічної влади, які можуть ініціювати звернення до суду, зокрема, у справах про застосування адміністративно-господарських санкцій, визнання угод недійсними, вирішення компетенційних конфліктів. Водночас дослідниця звертає увагу на ризики «розмивання» традиційної моделі адміністративного судочинства, орієнтованої на захист приватної особи від держави, якщо участь суб'єктів владних повноважень як позивачів не буде чітко врегульована та концептуально обґрунтована.

Питання електронної форми звернення до суду та впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи розглядаються у працях, присвячених діджиталізації правосуддя та електронному суду. Дослідники відзначають, що електронна форма адміністративного позову є важливим кроком до підвищення доступності правосуддя, однак потребує чіткого врегулювання питань автентифікації, доказового значення електронних документів, фіксації процесуальних строків та гарантій кібербезпеки. У цьому контексті право на адміністративний позов розглядається не лише як змістовна, а й як технологічна категорія, тісно пов'язана з розвитком інформаційної інфраструктури судової системи.

Після реформи 2017 року помітною стала нова хвиля публікацій (зокрема, В.М. Бевзенка, Н.Ю. Блажівської, В.М. Кравчука, С.В. Шевчука), в яких оцінюється переорієнтація завдань адміністративного судочинства на «ефективний захист», запровадження адміністративного договору, а також розширення дискреції суду при виборі способу захисту. Вчені загалом позитивно оцінюють зміщення акцентів із формально-процесуального підходу на результативність судового захисту, однак звертають увагу на відсутність легальних дефініцій адміністративного позову та публічно-правових відносин. Наголошується, що така прогалина ускладнює формування сталої судової практики щодо предметної юрисдикції, а також породжує колізії між нормами КАС України та спеціального законодавства.

Таким чином, незважаючи на значний обсяг наукових напрацювань, питання легального визначення й системної взаємодії категорій «адміністративний позов» і «публічно-правові відносини» в умовах оновленого адміністративного процесу залишаються до кінця не вирішеними. Особливо це стосується: узгодження доктринальних підходів із чинною редакцією КАС України; впливу діджиталізації (електронний суд, електронний позов) на зміст і форму адміністративного позову; чіткого окреслення меж участі суб'єктів владних повноважень як позивачів; юрисдикційних наслідків відсутності легальних дефініцій у контексті ст. 19 КАС України. Саме комплексне опрацювання цих аспектів і становить наукову нішу, яку покликано заповнити запропоноване дослідження.

Додаткового виміру проблема набуває у зв'язку з діджиталізацією судочинства. Допущення електронної форми подання адміністративного позову через Єдину судову інформацій-

но-телекомунікаційну систему, з використанням електронного цифрового підпису, з одного боку, істотно розширює можливості реалізації конституційного права на судовий захист, зменшує процесуальні витрати та підвищує доступність адміністративного правосуддя. З іншого боку, виникають питання щодо належної ідентифікації учасників процесу, гарантій кібербезпеки, збереження процесуальної форми та фіксації моменту подання позову як юридичного факту. Без концептуального осмислення адміністративного позову як інституту в умовах електронної комунікації ризикованим є перенесення класичних процесуальних конструкцій у цифрове середовище без належної адаптації.

Окремий спектр проблем пов'язаний з участю суб'єктів владних повноважень у якості позивачів в адміністративному процесі. Відповідно до ч. 4 ст. 5, п. 5 ч. 1 ст. 19 та ч. 4 ст. 46 КАС України, суб'єкти владних повноважень можуть звертатися до адміністративного суду у чітко визначених законом випадках (компетенційні спори, справи щодо заборони чи ліквідації громадських об'єднань, примусового видворення іноземців, обмеження права на свободу мирних зібрань тощо). Це, з одного боку, відображає потребу в судовому врегулюванні публічно-правових конфліктів між різними суб'єктами владних повноважень і в забезпеченні публічних інтересів. З іншого боку, розширення можливостей публічної адміністрації виступати як позивач трансформує класичну модель адміністративного процесу, в якій адміністративне судочинство розглядалося насамперед як «суд для громадянина проти держави». Виникає ризик перетворення адміністративних судів на інструмент реалізації владних інтересів, якщо доктринально й нормативно не буде чітко окреслено межі та зміст адміністративного позову публічної влади.

Отже, постає комплексна проблема: з одного боку, КАС України детально регулює способи судового захисту, предметну юрисдикцію та процесуальні повноваження сторін; з іншого – залишає без легального визначення базові категорії, які забезпечують внутрішню логіку та цілісність адміністративного процесу. Саме усунення цього дисбалансу між розвитком процедурних приписів і недостатньою термінологічною визначеністю інституту адміністративного позову та категорії публічно-правових відносин і становить ключове завдання подальших досліджень та законодавчого вдосконалення.

Метою статті є комплексне дослідження змісту та взаємозв'язку категорій «адміністративний позов» і «публічно-правові відносини» в системі адміністративного судочинства України, з урахуванням сучасного стану нормативного регулювання, впровадження електронної форми подання позову та розширення процесуальної участі суб'єктів владних повноважень як позивачів. У межах сформульованої мети передбачається: проаналізувати доктринальні підходи до розуміння «публічно-правових відносин» та з'ясувати, які з них найбільш адекватно відображають специфіку адміністративного судочинства; розкрити зміст права на адміністративний позов у світлі положень ст. 5, 19, 46 КАС України, включно з його реалізацією в електронній формі через Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему; дослідити вплив нормативного закріплення права суб'єктів владних повноважень на звернення з адміністративним позовом на конструкцію публічно-правового спору та баланс публічних і приватних інтересів; окреслити проблеми юрисдикційного розмежування та спеціалізації адміністративних судів, пов'язані з відсутністю легальних дефініцій «публічно-правових відносин» та «адміністративного позову»; запропонувати узагальнені підходи до вдосконалення законодавчого регулювання зазначених категорій з метою підвищення ефективності судового захисту в публічно-правовій сфері.

Виклад основного матеріалу. Звернемо дослідницьку увагу на визначення змісту категорії «публічно-правові відносини». Науково-теоретичний екскурс свідчить про наявність такого різноманіття у розумінні категорії «публічно-правові відносини»: сукупність суспільних відносин, врегульованих нормами публічного права, що формуються в межах реалізації публічної влади [1, с. 11]; сукупність публічно-управлінських правовідносин, що виникають у сфері реалізації публічної влади [2, с. 10]; сукупність суспільних відносин у сфері організації та забезпечення ефективного функціонування публічного управління, що спрямовуються на забезпечення реалізації владних функцій на підставі законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень [3, с. 32].

Згідно із ст. 5 КАС України реалізація права на адміністративний позов здійснюється у разі необхідності: «1) визнання протиправним та нечинним нормативно-правового акта чи окремих його положень; 2) визнання протиправним

та скасування індивідуального акта чи окремих його положень; 3) визнання дій суб'єкта владних повноважень протиправними та зобов'язання утриматися від вчинення певних дій; 4) визнання бездіяльності суб'єкта владних повноважень протиправною та зобов'язання вчинити певні дії; 5) встановлення наявності чи відсутності компетенції (повноважень) суб'єкта владних повноважень; 6) прийняття судом одного з рішень, зазначених у пунктах 1–4 цієї частини, та стягнення з відповідача – суб'єкта владних повноважень коштів на відшкодування шкоди, заподіяної його протиправними рішеннями, дією або бездіяльністю» [4].

Чинним законодавством України допускається реалізація електронної форми подання адміністративного позову, що вимагає впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи [5], що пов'язується із дотриманням вимог кібербезпеки та безпеки ідентифікації позивача за власним електронним цифровим підписом, що корелюється із положеннями Закону України «Про електронний цифровий підпис» [6], який у 2017 році було змінено Законом України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» [7]. Такий електронний суд є ефективним та інноваційним інструментом комунікації в межах судового процесу, що покликаний забезпечити ефективну реалізацію процесуальних прав та обов'язків учасників справи і, відповідно, розширює практичні можливості громадянина для здійснення свого конституційного права на судовий захист у позовному провадженні адміністративного судочинства від протиправних рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень у сфері публічно-правових відносин.

Статтею 19 КАС України визначається зміст предметної юрисдикції адміністративних судів, де закріплено, що суб'єктом звернення до адміністративного суду з адміністративним позовом переважно є фізична чи юридична особа, а відповідачем – суб'єкт владних повноважень. Предметом оскарження до адміністративного суду можуть бути рішення, дія чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень, прийняті, вчинені або допущені ним під час здійснення своїх публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень, або надання адміністративних послуг, якими, на переконання фізичної чи юридичної особи, порушено її права, свободи та законні інтереси у сфері публічно-правових відносин. Позовні вимоги

позивача мають формулюватися відповідно до способів судового захисту, передбачених пунктами 1–4, 6 ч. 1 ст. 5 КАС України [4; 8; 9].

Підставою для подання адміністративного позову є виникнення спірних правовідносин на підставі реалізації публічно-владних управлінських функцій суб'єктами владних повноважень. Такий тезис було обґрунтовано постановою Великої Палати Верховного Суду від 15 березня 2018 р. у справі № 800/414/17 було визначено правову позицію, за якою у компетенційних спорах позивачем є суб'єкт владних повноважень, якщо він вважає, що інший суб'єкт владних повноважень – відповідач своїм рішенням або діями втрутився в його компетенцію або що прийняття такого рішення чи вчинення дій є його прерогативою [5]. Предметом оскарження до адміністративного суду можуть бути прийняте рішення або вчинені дії суб'єкта владних повноважень, які, на думку іншого суб'єкта владних повноважень, не відповідають чинному законодавству, що встановлює компетенцію (повноваження) цього суб'єкта владних повноважень. Позовною вимогою позивача відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 5 КАС України буде встановлення наявності чи відсутності компетенції (повноважень) суб'єкта владних повноважень.

Також зазначимо, що аналіз змісту правової норми ст. 19 КАС України показує, що юрисдикція адміністративних судів поширюється на справи в публічно-правових спорах за зверненням суб'єкта владних повноважень, коли право звернення до суду для вирішення публічно-правового спору надано такому суб'єкту законом (п. 5 ч. 1 ст. 19 КАС України). Крім того, у ч. 4 ст. 5 КАС України законодавцем закріплена норма, згідно з якою суб'єкти владних повноважень мають право звернутися до адміністративного суду виключно у випадках, визначених Конституцією та законами України. За приписами ч. 4 ст. 46 КАС України громадяни України, іноземці чи особи без громадянства, громадські об'єднання, юридичні особи, які не є суб'єктами владних повноважень, можуть бути відповідачами лише за адміністративним позовом суб'єкта владних повноважень: 1) про тимчасову заборону (зупинення) окремих видів або всієї діяльності громадського об'єднання; 2) про примусовий розпуск (ліквідацію) громадського об'єднання; 3) про затримання іноземця або особи без громадянства чи примусове видворення за межі території України; 4) про встановлення обмежень щодо реалізації права на свободу мирних зібрань (зборів, мітингів, походів,

демонстрацій тощо); 5) в інших випадках, коли право звернення до суду надано суб'єкту владних повноважень законом. З огляду на правовий зміст наведених норм процесуального права та аналізу змісту норм, що містять статті глави 11 «Особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ» у їх взаємному зв'язку, можна зробити висновок, що законодавцем у приписах КАС України чітко встановлена не лише процесуальна можливість суб'єктів владних повноважень на звернення до адміністративного суду із законодавчо визначеним предметом адміністративного позову, що складає суть позовних вимог, а й передбачена наявність підстав, за яких існує правова можливість для задоволення судом таких позовних вимог. Таким чином, положення КАС України передбачають, що процесуальна діяльність адміністративних судів щодо розгляду й вирішення адміністративних справ може здійснюватися і за зверненням до суду з адміністративним позовом суб'єкта владних повноважень, у якому може бути відповідачем фізична або юридична особа, в чітко визначених законами України випадках.

Висновки. Проведений аналіз дає підстави стверджувати, що інститут адміністративного позову та категорія публічно-правових відносин посідають ключове, системоутворювальне місце в моделі адміністративного судочинства України, однак законодавче їх опосередкування досі залишається неповним. КАС України досить детально врегульовує способи судового захисту, коло учасників процесу, предметну юрисдикцію адміністративних судів, але не містить легальних дефініцій ані «адміністративного позову», ані «публічно-правових відносин», що створює концептуальний дисбаланс між високим ступенем процедурної регламентації та відносною невизначеністю базових категорій, на яких ця процедура ґрунтується. Множинність доктринальних підходів до розуміння «публічно-правових відносин» за відсутності законодавчо закріпленого визначення ускладнює вироблення єдиних, стійких критеріїв віднесення конкретного спору до публічно-правового. У науковій літературі такі відносини описуються як: сукупність суспільних зв'язків, врегульованих нормами публічного права; як система публічно-управлінських правовідносин; як комплекс відносин у сфері організації та функціонування публічного управління тощо. Для судової практики такий «плюралізм» означає підвищений ризик різночитань у питаннях

юрисдикційного розмежування, насамперед між адміністративними, цивільними та господарськими судами, що впливає на доступ особи до належного суду.

Право на адміністративний позов у КАС України розкривається переважно через перелік способів судового захисту (ч. 1 ст. 5 КАС України), тоді як загальна конструкція адміністративного позову як правового інституту залишається «розчиненою» у нормах про позовну заяву, юрисдикцію, докази, способи захисту тощо. Відсутність узагальнюючої легальної дефініції ускладнює розуміння подвійної природи адміністративного позову – як матеріальної вимоги про захист суб'єктивних публічних прав та як процесуальної форми ініціювання публічно-правового спору. Це, своєю чергою, позначається на практиці формулювання позовних вимог, визначення належних способів захисту, встановлення меж судового розсуду при виході за межі позову.

Впровадження електронної форми подання адміністративного позову через Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему істотно розширює можливості реалізації конституційного права на судовий захист, підвищує оперативність та знижує витрати для учасників процесу. Водночас це породжує новий масив питань, пов'язаних з автентифікацією сторін, надійністю електронного підпису, кібербезпекою, фіксацією моменту подання позову, забезпеченням процесуальних гарантій у «цифровому» середовищі. Очевидно, що класичні процесуальні конструкції мають бути адаптовані до умов електронного судочинства, а не механічно перенесені до нової форми.

Аналіз приписів ст. 5, 19, 46 КАС України та практики Великої Палати Верховного Суду засвідчує, що участь суб'єктів владних повноважень як позивачів в адміністративному процесі набуває дедалі більшої ваги. Законодавець надає їм право звернення у специфічних категоріях справ (компетенційні спори, справи щодо обмеження діяльності об'єднань, видворення іноземців, обмеження мирних зібрань тощо). Такий підхід об'єктивно необхідний для врегулювання публічно-правових конфліктів та захисту публічного інтересу. Однак він водночас трансформує класичну «вертикальну» модель адміністративного судочинства («громадянин проти держави») у більш складну систему, де публічна адміністрація може виступати не тільки відповідачем, а й пози-

вачем. За відсутності чітко визначених меж і змісту адміністративного позову публічної влади виникають ризики використання адміністративного судочинства як інструменту реалізації виключно владних інтересів.

Положення КАС України щодо предметної юрисдикції (ст. 19), способів захисту (ст. 5), участі суб'єктів владних повноважень (ст. 46) у цілому формують доволі цілісну процесуальну конструкцію, яка дозволяє адміністративним судам розглядати як «класичні» спори між громадянами та державою, так і публічно-правові конфлікти між органами влади. Разом із тим, відсутність легальних дефініцій «публічно-правових відносин» та «адміністративного позову» робить цю конструкцію теоретично вразливою та практично залежною від доктринальних підходів і казуального тлумачення судів.

З огляду на викладене, перспективними й необхідними видаються такі напрями подальшого розвитку законодавства та доктрини:

- законодавче закріплення визначення адміністративного позову, яке б відображало його комплексний характер як матеріальної вимоги та процесуального засобу судового захисту у публічно-правових відносинах;

- формування легальної або напівлегальної (через спеціальні роз'яснення, правові позиції) дефініції публічно-правових відносин, що узгоджувалася б із сучасним розумінням публічної влади й публічного інтересу;

- подальше нормативне уточнення процедури електронного подання адміністративного позову, гарантій автентичності, безпеки та збереження процесуальної форми в умовах електронного суду;

- чітке окреслення меж участі суб'єктів владних повноважень як позивачів з метою недопущення перетворення адміністративного судочинства на інструмент односторонньої реалізації владних інтересів;

- розвиток єдиної судової практики щодо юрисдикційного розмежування спорів, у тому числі через правові позиції Верховного Суду.

Таким чином, інститут адміністративного позову та категорія публічно-правових відносин сьогодні перебувають у стадії подальшого концептуального становлення. Від того, наскільки вдало буде усунуто виявлені прогалини й суперечності, значною мірою залежатиме ефективність судового контролю за публічною владою та реальність забезпечення конституційного права особи на судовий захист у публічно-правовій сфері.

Список використаної літератури:

1. Хлібороб Н. Є. Публічно-правовий спір як предмет юрисдикційної діяльності адміністративного суду: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2012. 20 с.
2. Сало Л. Б., Сенюта І. Я., Хлібороб Н. Є., Школик А. М. Способи вирішення публічно-правових спорів з органами влади: пакт. посібник. Дрогобич: Коло, 2009. 112 с.
3. Поворознюк М. І. Адміністративний позов як засіб реалізації прав громадян на судовий захист в публічно-правових відносинах. – На правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2019. 259 с.
4. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 15.12.2017 р. № 2147-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 48. Ст. 436.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення поетапного впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: Закон України від 27 квітня 2021 року № 1416-IX. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1416-20#Text>
6. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22 травня 2003 року № 852-IV URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/852-15#Text> (втратив чинність)
7. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 5 жовтня 2017 року № 2155-VIII. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#n534>
8. Запара А.Є., Легеза Ю.О. Система інформаційних компетентностей публічних службовців. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. Випуск 2. С. 32-35
9. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 15 березня 2018 р., справа № 800/414/17. URL.: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72793960>

Lysak O. M. Administrative claim and public-legal relations in the administrative justice of Ukraine: jurisdictional boundaries, electronic form of appeal and participation of subjects of power as plaintiffs

The article examines the content and interrelationship of the categories “administrative claim” and “public-legal relations” in the system of administrative justice of Ukraine, taking into account the reform of the CAS of Ukraine and the digitalization of the judicial system. It is argued that in the absence of legal definitions of the above concepts, an imbalance arises between the high level of procedural regulation of the administrative process and the uncertainty of its conceptual foundations. Based on the analysis of doctrinal approaches, the main models of understanding public-legal relations (as a system of public-administrative relations, as a set of relations in the field of public administration, as a broader complex of public-authority interactions) are outlined, their influence on the formation of the subject jurisdiction of administrative courts is shown. The content of the right to an administrative claim is revealed through the list of methods of judicial protection provided for in Art. 5 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine, and the inadequacy of such an approach without a general definition of an administrative claim as an institution is emphasized. Special attention is paid to the introduction of an electronic form for filing an administrative claim through the Unified Judicial Information and Telecommunications System, which is considered an important tool for expanding access to justice, but at the same time creates new challenges in the field of cybersecurity, authentication of participants in the process and preservation of the procedural form. The participation of subjects of public authority as plaintiffs in public law disputes, in particular in jurisdictional disputes and cases of special categories, is analyzed, and its impact on the transformation of the classical model of administrative proceedings «citizen against the state» is shown. The conclusion is made about the need for legislative clarification of the content of an administrative claim and public law relations, as well as the development of unified approaches to judicial practice to the jurisdictional delimitation of disputes in order to increase the effectiveness of judicial protection in the public law sphere.

Key words: administrative claim; public-legal relations; CAS of Ukraine; subject jurisdiction; electronic court; subjects of power; competence dispute.

*Дата першого надходження рукопису до видання: 21.07.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 26.08.2025
Дата публікації: 30.09.2025*